

MÁD

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Elfogadva a 28/2016. (VI.27.) kt. sz. határozattal

Megbízó
Mád Község Önkormányzata
Tatárka József Polgármester
3909 Mád, Rákóczi u. 50.
Tel.: 47/348-003

Tervező
Völgyzugoly Műhely Kft.
2083 Solymár, Bimbó u. 20.
Levelezési cím: 1024 Budapest, Káplár u. 7. II/1.
Tel.: 1-439-0491, 20-9138-575, 70-944-3015

2016. július
VZM 1271/15
mad_konc_160707

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	3
1.1. ELŐZMÉNYEK, A MEGBÍZÁS ISMERTETÉSE	3
1.2. A TERVEZÉSI FOLYAMAT.....	3
2. VIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2.1. VIZSGÁLATOK ÖSSZEFOGLALÁSA	4
2.2. EGYEDI KEZELÉST IGÉNYLŐ, ILLETVE PROBLÉMÁS TERÜLETEK.....	7
2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	8
3. A TELEPÜLÉS ADOTTSÁGAI EGY SWOT TÁBLÁZATBAN ÖSSZEFOGLALVA	9
4. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	14
4.1. JÖVŐKÉP	14
4.2. CÉLOK	15
4.2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	15
4.2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása	17
4.2.2.1. Szőlő és borkultúra fenntartása.....	17
4.2.2.2. Turizmus fejlesztése.....	18
4.2.2.3. Több lábon álló gazdaság	19
4.2.2.4. Épített és természeti környezet védelme	20
4.2.2.5. Kapcsolatok erősítése, társadalmi kohézió	22
4.2.2.6. Minőségi élettér kialakítása	23
4.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	25
4.3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	25
4.3.1. Társadalmi, gazdasági és környezeti adatok	25
4.3.2. Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére	26
4.3.3. Örökségi értékek, javaslatok az örökség védelmére	26
4.4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE	26
4.4.1. A megvalósítást szolgáló eszköz- és intézményrendszer.....	26
4.4.2. Javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére	27

1. BEVEZETŐ

1.1. ELŐZMÉNYEK, A MEGBÍZÁS ISMERTETÉSE

Mád Község Önkormányzatának képviselő-testülete a 9/2015. (IV.20.) Kt. sz. határozatában döntött településfejlesztési koncepciójának és településrendezési eszközeinek felülvizsgálatáról, a munkával 2015. júniusában a Völgyzugoly Műhely Kft-t bízta meg. A tervezési munka 2015. júniusában kezdődött.

Mád község településfejlesztési koncepciója 2001-ben került jóváhagyásra. A koncepciót a Stúdió Északmagyarországi Tervező Kft. készítette az önkormányzat megbízásából.

A településfejlesztési koncepció felülvizsgálatára a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI.8) Korm. rendeletben foglaltak alapján kerül sor.

1.2. A TERVEZÉSI FOLYAMAT

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) a települési önkormányzatok feladatává jelölte ki a településfejlesztési feladatkör ellátását. Az Étv. értelmében a településfejlesztési koncepció: a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszú távra meghatározó dokumentum. A településfejlesztési koncepciót az önkormányzat a megállapításról szóló döntés mellékleteként fogadja el.

A **településfejlesztés feladata** a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.

A **településfejlesztési koncepció** tehát hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

A településfejlesztési koncepció a 314/2012. (XI.8) Korm. rendelet értelmében megalapozó vizsgálat alapján készül, e munkarész 2015. augusztusában került dokumentálásra. A koncepció kidolgozását a település vezetésével készített interjúk, és egy lakossági fórum előzték meg, amelynek során a Mádiban zajló társadalmi-gazdasági folyamatokról, Mád jövőjéről, lehetőségeiről és a települést veszélyeztető tényezőkről volt szó. Mindezek alapján került kidolgozásra jelen egyeztetési anyag, amely tartalmazza a település jövőképét és az ezt megvalósító célok rendszerét.

Az elkészült településfejlesztési koncepció tervezetét a képviselő-testületi elfogadást megelőzően véleményeztetni kell az illetékes államigazgatási szervekkel, érintett területi és települési önkormányzatokkal, valamint a további partnerekkel. Az egyeztetési folyamat szabályait a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet tartalmazza.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 30.§ (1) c) pontja alapján a településfejlesztési koncepció készítése során a település polgármestere adatszolgáltatási kérelmet kért a Központi Statisztikai Hivatalnak (továbbiakban: KSH) a település szegregációs vizsgálata céljából. A beérkezett adatszolgáltatás alapján a településen több helyen is található szegregációval veszélyeztetett terület, ám a helyszíni bejárást követően megállapításra került, hogy szegregátum mindössze a belterület déli határában, a Fadrusz János utca végén található.

2. VIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓ

2.1. VIZSGÁLATOK ÖSSZEFOGLALÁSA

A Vizsgálati összefoglaló célja és feladata, hogy összefoglaló módon mutassa be a település területrendezési konfliktusait, fejlődési lehetőségeit, mintegy kijelölve a település fejlődése, a következő településrendezési tervfázisok irányát.

Települési alapadatok	
Terület (ha)	3186,31
Belterület (ha)	222,92
Egykori zártkert (ha)	762,51
Külterület (ha)	2200,88
Lakosság (fő)	2246

Térségi kapcsolatok, településhálózat

Mád község a Szerencsi járásban, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található, a megyeszékhelytől, Miskolctól közúton 44 km-re, Szerencstől 10 km-re fekszik. Szomszédos települései Mezőzombor, Rátka, és Tállya. A településen halad át a 39-es főút (korábban 3713-as Mád-Gönc összekötő út), amely északnyugati és délkeleti irányban szeli át Mád belterületét. A főút délkeleti irányban a 37-es másodrendű főútra torkollik bele, ezáltal kapcsolat teremt Szerencs városával, valamint a Zempléni hegység délkeleti oldalán fekvő településekkel. Mád a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék része, mely világörökségi terület.

A település társadalma

Mád lakónépessége 2013-ban 2286 fő volt. Míg 2000-ben 2773 fő élt a községben, 2013-ra a 13 évvel azelőttihez képest csaknem 500 fővel csökkent a lakosság száma. A népességszám ily mértékű csökkenése az elvándorlások magas számával indokolható. Mád gazdasági pozíciójának gyengülésével a népességszám egyenes arányban csökkent. Mád korszerkezete a statisztikai adatokat tekintve előregedést mutat.

A település gazdasága

Mád gazdasága nagyrészt a szőlőtermelésre (mezőgazdaság), kisebb arányban az idegenforgalomra, valamint a bányászatra épül. A szőlő- és bortermeles hagyománya a község egészét átszövi, több száz éves múltra tekint vissza. A 20. század második felében az ásványi anyag bányászat és feldolgozása központjává vált a térségben, mivel a terület gazdag kőzetekben, ásványi anyagokban.

A település gazdaságában egyre fontosabb szerepet kap az idegenforgalom. Mád, mint a Tokaj-hegyaljai világörökség része, igyekszik kihasználni az adottságait és a turizmusra, mint húzóágazatra építeni.

Településüzemeltetés

Mádon az anyagi jellegű közszolgáltatások az önkormányzat által biztosítottak és megfelelően működnek. A kommunális hulladék elszállítása megoldott, a szelektív hulladék-gyűjtés szigeteken valósul meg.

Természeti adottságok

Mád az Észak-Magyarországi-középhegység nagytáj területén, a Tokaj-Zempléni-hegyvidék középtájon, Hegyalja kistájon helyezkedik el. A kistáj 100 és 514 m között változó tengerszint feletti magasságú, erősen tagolt, délkeleti kitettségű lejtővidék. Az Agrotopográfiai Adatbázist vizsgálva megfigyelhető, hogy Mád területét nagyrészt vastag termőrétegű (>100 cm), vízgazdálkodási szempontból közepes víznyelésű és gyenge vízvezető-képességű, nagy vízraktározó-képességű, erősen víztartó talajok jellemzik. A kistáj délkeleti részein mérsékelten meleg - mérsékelten száraz, másutt mérsékelten hűvös - mérsékelten száraz az éghajlat, de az északi részek a mérsékelten nedves övezet határán kerülnek el. A kistáj éghajlata alkalmassá teszi mind a szántóföldi növények, mind pedig a különböző gyümölcsök termesztésére, szőlőtermesztésre is kiválóan alkalmas.

Tájszerkezet

Mád a Zempléni-hegység déli részén, a Mád-patak völgyében fekszik. A településen kialakult tájhasználatok a domborzati adottságokhoz igazodnak: az alacsonyabb térszíneken szántók, a domboldalakon szőlők, a magasabb hegyvidéki területeken pedig erdők fekszenek - a falu pedig a Mád-patak völgyébe települt. A tájszerkezet kialakulásában meghatározó szerepet töltenek be a vonalas tájelemek, amelyek természetesekek illetve mesterségesek lehetnek. Természetes vonalas elemek Mádon a felszíni vízfolyások, a Fürdőskút-, a Máj- és a Fürdő-patakok, valamint mesterséges vonalas elemek a 98. sz. Szerencs-Hidasnémeti vasútvonal és a 39.sz. főút. A község tájszerkezetének további meghatározó elemei a közigazgatási területen elszórtan elhelyezkedő bányák.

Tájhasználat

Mád tájképét és a tájhasználatok kialakulását nagy mértékben befolyásolták a terület domborzati adottságai, a kialakult tájhasználatok nagy része a domb- és hegyvidékhez igazodott. A domboldalakon a szőlő az uralkodó területhasználat, a lankás, alacsonyabb lejtőszögű területeken a szántóföldi gazdálkodás a jellemző. Az erdőterületek a magasabb térszíneken, a közigazgatási terület északi és keleti részén terülnek el.

A közigazgatási terület északi és keleti, magasabb térszíni területeit egybefüggő erdőterületek borítják, amelyek természetes erdőállományok. Az alacsonyabb domboldalakon a jellemző területhasználat a szőlő, a szőlőterületeket a falu belterületét nyugatról, északról és keletről övező dűlők alkotják. A település területén szántóterületek csak kisebb területeken, elszórt foltokban helyezkednek el a közigazgatási terület délnyugati részén, valamint a Fürdő-patak völgyében a belterülettől keletre. További jellemző külterületi területhasználat a gyümölcsös, amely csak kisebb, elszórt foltokban van jelen a közigazgatási terület délnyugati részén, illetve a Fürdő-patak menti területeken a belterülettől keletre. A település külterületén továbbá elszórt foltokban gyepek is találhatóak, illetve a külterületen három élő bányatelek található, ahol zeolitot, bentonitot és kaolint bányásznak elsődleges nyersanyagként.

Táji és természeti értékek

Mád területét számos nemzetközi és országos jelentőségű védett természeti terület érinti. A település területén Natura 2000 területek a Bomboly-bánya (HUAN21008) és a Kakas-hegy (HUAN21009) (különleges természetmegőrzési terület), valamint a Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgyel (HUBN10007) (különleges madárvédelmi területek). Az Országos Ökológiai Hálózat magterületének részét képezik az északi erdőterületek, a pufferterület övezetéhez pedig a szőlőterületek nyugati, északi és keleti része tartozik. A település teljes közigazgatási területe a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetének részét képezi.

Zöldfelületi rendszer

Mád zöldfelületi rendszere igen változatos elemekből tevődik össze, legjelentősebbek a belterületi szerkezeti jelentőségű zöldfelületek: közkertek, a temetők és a sportpálya területe, valamint a külterületi mezőgazdasági- és erdőterületek. A belterületi zöldfelületek közül kiemelkedő a testvérvárosi kapcsolatok parkja, a világháborús emlékmű környezete, a Vécsei utca - Magyar utca találkozásánál fekvő terület, valamint a Kazinczy Ferenc tiszteletére állított emlékhely és környezete. Jelentős zöldfelületi elemek a temetők (római katolikus, református és zsidótemető), a sportpálya, az intézmények kertjei (bölcsőde, óvoda, általános iskola, római katolikus és református templom), a Batthyány téri és a Szabadság téri játszóterek, valamint külterületen a Szilvás-fürdő területe.

Településszerkezet

Mád településszerkezetét elsősorban földrajzi fekvése, a Fürdőskút-, Máj- és Mád-, valamint a Fürdő-patak vonala, természeti adottságai, szőlő- és bortermelése határozza meg. A belső mag településképe, építészeti karaktere egy jómódú mezővárosias jelleget mutat, míg az újonnan épült házak megváltoztatják a település karakterét. Mád jellegzetessége a kiterjedt pincerendszer, amely a településmag szerves részét képezi. A 20. században betelepült délnyugati településrész viszonylag sík területe miatt derékszögös utcahálózat jellemzi. A településrész önálló központtal, alközponttal nem rendelkezik, habár a Szabadság tér területi kiterjedéséből adódóan rendelkezik ilyen potenciállal.

A település növekedését korlátozzák a természeti adottságok, így szerkezete kevésbé változott az idők folyamán. Mád településszerkezetére jellemző, hogy csupán dél felől nyitott, északról hegyek, keletről-nyugatról dombokkal övezett, védett völgyben helyezkedik el.

Belterületi területhasználat

Mád beépített területei jellemzően lakóterületek. A településmagban vegyesen intézmény- és szolgáltató területek is megtalálhatók, mégis az egész településrészre vetítve a lakófunkciójú területek dominálnak. A völgybe települt, ősi lakóterületek megjelenése viszonylag egységes, a szintvonalakkal párhuzamos, kanyargós utcák mentén fésűs beépítésű lakóházak találhatók. A később beépült, déli-délnyugati lakóterületek szabályos, derékszögű hálózatot alkotnak, azonban az itt elhelyezkedő változatos formájú és tömegű épületek vegyes településképet eredményeznek.

Az intézmények többsége a településközpontban helyezkedik el, itt található a polgármesteri hivatal, az oktatási, egészségügyi és kulturális intézmények többsége (általános iskola, felnőttképzési oktatási központ, orvosi rendelő, gyógyszertár, könyvtár, művelődési ház), a posta, továbbá a rendőrség és a tűzoltóság épülete is. Kissé távolabb, de elérhető közelségben található a római katolikus templom, a református templom, a zsinagóga és az óvoda.

A borászati és vendéglátó épületek a belterületen elszórtan helyezkednek el. Az itt elhelyezkedő épületek megjelenésükben eltérnek lakókörnyezetüktől - esetenként a telek mérete is sokszorosa a lakótelkek méretének.

A gazdasági területek túlnyomórészt a Kossuth Lajos utcától délre, a Fadrusz János utca környékén helyezkednek el. Ezekről távolabb, a belterület nyugati határában található a Geoproduct Kft. telephelye.

Mád különleges területfelhasználási területei a temetők (izraelita temető, református és katolikus temető), valamint a sportpálya.

Településkarakter, jellemző épülettípusok

Mád épületállománya rendkívüli értékekkel bír, melyek többsége a patak mellé települt településmagban helyezkedik el. Az itt elhelyezkedő, zárt sorban egymás mellé épített, többszintes kúriaépületek alapvetően meghatározzák a településközpont utcaképét. A településmagot körülvevő lakóépületek változatos képet mutatnak, a népi építészet jellegzetes példái mellett a 20. század lakóépületeinek szinte valamennyi formája megtalálható. A központtól távolabb eső lakóépületek többsége kisebb értéket képvisel, a dél-délnyugati részekben főként a 20.sz. második felében épült családi házak találhatók.

Értékes utcaképpel főként a központban találkozhatunk, de a keskeny domboldalra felkúszó utcák változatos épületei is szép utcaképet eredményeznek.

Épített értékek

Mád, mint hajdan híres mezőváros ma is őrzi értékes építészeti emlékeit a település magjában. Főutcája kisvárosias külsővel rendelkezik, számos kiemelkedő értékkel bíró épület is található Mád központjában. A településmagot körülvevő lakóépületek változatos képet mutatnak, a népi építészet jellegzetes példái mellett a 20. század lakóépületeinek szinte valamennyi formája megtalálható.

A településen 14 országos védelem alatt álló műemlék építmény található, ezek közé tartozik a Borsay-kastély, a dézsmaház (Cicvár), a település hitközségi épületei (római katolikus és református templom, zsinagóga, izraelita hitközségi épület, temetőkápolna), a takarékpénztár, 5 lakóépület, valamint a Nepomuki Szt. János szobor. A műemlékhez tartozóan ex-lege védett műemléki környezet került kijelölésre.

Közlekedés

Mád területét több országos közút is érinti. A település belterületén halad át a 39 sz. másodrendű főút (korábbi 3713 j. Mád-Gönc összekötő út) és a 37308 j. mellékút. Külterületétől délre halad a 37 sz. másodrendű főút, mely a térség jelentős útjaként a 3 sz. elsőrendű főúttól indulva halad délnyugat-északkelet irányban Borsod-Abaúj-Zemplén megyén keresztül a sátoraljaújrhelyi határátkelőig. A településen megy keresztül a MÁV 98 sz. Szerencs-Hidasnémeti vasútvonal.

Mád területén az országos közutak burkolatának minősége megfelelő, a település egyéb burkolata közepes ill. rossz minőségű. A településen még vannak burkolatlan utcák. A település összes csomópontja szintbeni kiépítésű, a csomópontok a forgalmat megfelelően bonyolítják.

Mád közösségi közlekedéssel jól ellátott település, a települést az autóbusszjáratok mellett vasútvonal is érinti. A menetrend szerinti járatok nem túl gyakoriak.

Közmű

A megvalósított közműfejlesztések eredményeként a 2000-es évek elején a település területének központja már teljes közműellátással rendelkezett. Ma már a település lakásállományának többsége számára biztosított a teljes közműellátás. A teljes közműellátáshoz kiépítették a közüzemű ivóvíz ellátást, a közcsatornás szennyvízelvezetést, a csapadékvíz elvezetést, a villamosenergia ellátást és a földgázellátást is, valamint a vezetékes távközlési és műsorelosztási szolgáltatást. Az elmúlt években megvalósított fejlesztésekkel pedig az egyes közművek szolgáltatásának kiépítését tovább fejlesztették. Ellátási hiányok a belterület peremén és a külterületen fekvő ingatlanoknál fordul elő.

A villamosenergia, valamint a vezetékes elektronikus hírközlési hálózat vezetékei jellemzően föld felett vannak elhelyezve, mely jelentős mértékben befolyásolja, alakítja a település arculatát.

Környezeti állapot

Mád területén jelentős kiterjedésű ipari terület fekszik a belterület déli, vasúttól keletre fekvő területein. Ezeknek egy része már felhagyott, így a környezetre ártalmas kibocsátással nem járnak. Másik részükön viszont olyan ipari-gazdasági tevékenység folyik, amelynek környezeti terhelése jelentős lehet, például jelentős tehergépjármű forgalom, zajhatás.

A felszíni víztestek tekintetében a Fürdőskút-patak és a Máj-patak északi, külterületi szakaszait pufferzónaként erdősávok kísérik, amelyeknek kiemelkedő jelentőségük van a vízbe jutó esetleges szennyező anyagok kiszűrésében. A patakok belterületre érkezve azon belül nagyrészt burkolt mederben folytatják útjukat. A belterületi szakaszokon kiemelt figyelmet kell fordítani a vízbe jutó szennyezések elkerülésére, az illegális szennyvíz-bevezetések tiltására, illetve a meglévők megszüntetésére. Mád területén jelentős mennyiségű légszennyező anyag kibocsátással rendelkező ipari létesítmény nem üzemel, légszennyezés az átmenő forgalomból, illetve a jelentős tehergépjármű forgalomból adódhat. Zajterhelés Mád esetében a közlekedésből, valamint a bányászatból származhat, zajkibocsátással járó ipari üzem a településen nem üzemel. Mád közúti terhelése leginkább a 39-es főút (3713 sz. összekötő út) forgalmából adódik. Az út a település belterületén halad keresztül, amelyen a közlekedésből származó rezgésterhelés mértéke jelentős lehet. Kommunális hulladéklerakó nem működik Mádön, a kommunális hulladék elszállítása megoldott.

Katasztrófavédelem

Mád területén katasztrófavédelmi szempontból potenciális veszélyforrást jelentenek a külterületi bányák, a településen átfolyó patakok áradása, valamint az egykori ásványfeldolgozó üzem, a Kaolin területe.

2.2. EGYEDI KEZELÉST IGÉNYLŐ, ILLETVE PROBLÉMÁS TERÜLETEK

Belterületi kiemelt feladatok:

- A lakóterületek területfelhasználásának újragondolása (kertvárosias illetve falusias lakóterület)
- Az egyes településrészekben a lakóterületek között - telekstruktúra illetve beépítési intenzitás tekintetében - jelentős különbségek mutatkoznak. Éppen ezért a lakóterületek beépítési paramétereinek felülvizsgálatánál figyelemmel kell lenni a meglévő adottságokra, értékekre. (A megváltozott jogszabályi környezet következtében történő paraméterváltások figyelembevétele mellett - pl. építménymagasság helyett épületmagasság)
- A településközpont tradicionális szerkezetének, településképi megjelenésének megóvása érdekében megfelelő szabályozás szükséges, meghatározva a védelemre érdemes településszerkezeti elemeket is (beépítési mód, utcakép, telekszerkezet stb.)
- A településközpont vegyes beépítésének támogatása a jövőben is.

- A védett illetve védelemre érdemes épületek megóvásának biztosítása, felújításuk, értékőrző használatuk ösztönzése
- Lakóterületi tartalék biztosítása a falu északi, tradicionális településrészén.
- A pincészetek, vendéglátó területek megfelelő szabályozása, mely segíti azok fejlesztését.
- A település zöldfelületi rendszerének megfelelő szabályozása, az élhető lakókörnyezet megteremtése érdekében.

Tájhasználati feladatok

- A természetvédelmi oltalom alatt álló területeken található területhasználatok összegeztetése a természetvédelem érdekeivel (bányák).
- A domboldalakon, dombtetőkön történő építkezések, szabályozása korlátozása tájképvédelmi szempontból
- A külterületi rekreációs területeken a fejlesztést lehetővé tevő szabályozás
- Szőlőterületeken birtokközpontok létrehozását lehetővé tevő szabályozás - a táj- és természetvédelmi érdekekkel összhangban

Környezeti, természeti értékek

- A kiemelten értékes madárvédelmi területek megóvása.
- Ökológiailag értékes (védelem alatt álló) természeti területek megóvása.
- A patak vízminőségének megóvása.
- Környezetkímélő mezőgazdasági technológiák, vegyszerhasználat racionalizálása.
- Az egykori ásványfeldolgozó, a Kaolin felszámolása.
- A bányák megfelelő szigeteléssel való ellátása, valamint rekultivációja a bezárásukat követően

Közlekedési és közmű területek

- A települést délről elkerülő főút újragondolása, szükségességének felülvizsgálata - különös tekintettel a Fadrusz János u. - Kossuth Lajos utca tervezett összekötő szakaszára
- A hatályos szabályozási tervben tervezett közterület-szabályozások újragondolása
- Külterületi kerékpárutak nyomvonalának kijelölése
- A szennyvízcsatorna-hálózatra nem csatlakozó ingatlanok rácsatlakozásának megoldása
- A közvilágítás mennyiségi és minőségi fejlesztése.

2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Mád belterülete két jól elkülöníthető településrészrel rendelkezik: a 39. sz. főúttól északra fekvő ősi településmag területe, valamint a főúttól délre húzódó szabályos telekstruktúrájú, fiatalabb településrész. E településrészek beépítésük idejét, a kialakult szerkezetet, beépítési módot és épületállományt tekintve különíthetők el.

A település területén egy helyen található szegregátum a sportpálya nyugati oldalán, a Fadrusz János utca végén. Az itt húzódó egykori teleksorból mára csak 2 épület maradt meg, amelyek lepusztult állapotúak.

3. A TELEPÜLÉS ADOTTSÁGAI EGY SWOT TÁBLÁZATBAN ÖSSZEFOGLALVA

Mád településfejlesztési koncepciójának elkészítéséhez elengedhetetlen a SWOT analízis készítése. Amellett, hogy a település adottságait erősségekre és gyengeségekre szétválasztva összegyűjtjük, az adottságokból adódó lehetőségek mellett a települést veszélyeztető tényezők is feltárássra kerülnek.

A térség és Mád helyzetelemzéséből származó információk stratégiai szemléletű, rendszerezett összegzését tartalmazza a SWOT analízis.

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPKÖR	<ul style="list-style-type: none"> Földrajzi elhelyezkedés, jó közlekedés-hálózati kapcsolatok (39. sz. főút, vasút, 37. sz. főút közelsége) Járasközpont közelsége A megyeszékhely elérhető távolságban 	<ul style="list-style-type: none"> Jelentős átmenő közúti forgalom A tömegközlekedési járatok gyakorisága nem kielégítő
DEMOGRÁFIA, FOGLALKOZTATÁS, TÁRSADALMI ELLÁTÁS	<ul style="list-style-type: none"> Sok vállalkozó foglalkoztat embereket A beköltözők számának növekedése Aktív helyben működő civil szervezetek Jó közbiztonság Működő polgárőrség és rendőrségi körzeti megbízott Kiváló az oktatási intézményekkel való ellátottság (bölcsőde, óvoda, általános iskola működik) Közigazgatási feladatok ellátása megfelelő színvonalon működik Az egészségügyi ellátás megfelelő színvonalon működik (házi orvos, védőnői szolgálat, gyógyszertár) A Művelődési Házban működő Integrált Közösségi Szolgáltató Tér (IKSZT) Működő Szállást Biztosító Idősek Klubja A főiskolai illetve egyetemi diplomával rendelkezők száma magas Információ-terjesztés hangosbemondó által Szoros testvértelepülési kapcsolat 	<ul style="list-style-type: none"> Csökkenő lakosságszám, kevés gyermekszületés Előregedő társadalom A fiatalok elvándorolnak és máshol telepednek le A munkaerő-igény és a szakképzett munkaerő nincs összhangban Egészségügyi ellátás bizonyos szakterületeinek hiánya (fogorvos, gyermekorvos) Összefogás hiánya a lakosok körében Az oktatási intézmények befogadó kapacitása nincs kihasználva Kevés a munkalehetőség, a meglévők főként a szőlőtermesztésben és a borászatokban Kevés a részmunkaidős, illetve nem fizikai munkalehetőség Az Idősek Klubja férőhelyeinek alacsony száma Egyre növekvő szakadék az egyes társadalmi rétegek között Kevés a kulturális program, főleg a családi és gyermek programok terén A sportolási lehetőségek tára szűk Sportcsarnok hiánya Az információ-áramlás akadozva működik (pl. lakosság értesítése az egyes közérdekű információkról, programokról) Az egészségügyi központ nem akadálymentesített
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> Fellendülőben a vendéglátói szektor Évszázadokra visszanyúló hagyományokkal rendelkező szőlőtermesztés és borászat A borászok szakmai tudása kiemelkedő Sikeresen működő pincészetek A Mádi Kör által példásan megalkotott eredetvédelmi 	<ul style="list-style-type: none"> A bányászat és a szőlőtermesztés konfliktusa A turizmus nem működik elég szervezeten Kevés a szálláshely A helyi termékek számára hiányzik a megfelelő piac Nyitott pincék hiánya Az ingatlanárak rendkívül magasak, a

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
	szabályozás <ul style="list-style-type: none"> Jó minőségű (szőlő)termőföldek Jelentős számú aktívan működő vállalkozás, illetve beruházás Helyben működő, nem borászatra, illetve idegenforgalomra épülő kis- és középvállalkozások Stabil önkormányzati gazdálkodás A pályázati lehetőségek sikeres kihasználása Jelentős ásványvagyon, működő bányák Önkormányzati fejlesztési területek 	családalapító fiatalok számára megfizethetetlenek
TERMÉSZET, KÖRNYEZET	<ul style="list-style-type: none"> Értékes természeti környezet Nemzetközi és országos védelem alatt álló területek Kiváló látványkapcsolatok a szőlőterületeken a falu illetve az egyes dűlők irányába Magas arányú erdőborítottság A szőlőművelés fenntartása, a szőlőterületek megőrzése, új szőlők telepítése - rendezett tájkép A patakok mederrendezése Szelektív hulladékgyűjtés Védett növény- és állatfajok Ökológiai szempontból értékes vízfolyások, vízfelületek Termásvíz-lelőhelyek 	<ul style="list-style-type: none"> Közlekedésből származó zaj- és rezgésterhelés, illetve légszennyezés a főút és a vasút mentén Tájsebet képző egykori bányák A bányászat esetleges talajszennyező, felszín alatti vízkészletet szennyező hatása A bányászat során keletkező porszennyezés környezetszennyező hatása A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások aránya közepes, ebből talaj-, felszín alatti és felszíni víz szennyezés adódik A meglévő zöldfelületek egy részének kedvezőtlen állapota Sok adventív növény a belterületen
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	<ul style="list-style-type: none"> Kellemes, nyugodt, élhető lakókörnyezet Számos építészeti érték (műemléki védelem alatt álló építmények, helyi védelemre érdemes értékek) A több évszázados múltra visszatekintő ősi településrag szerkezete Építészeti értékű épületek megőrzése, felújítása, hasznosítása Lakóterületi tartalékok Megfelelő arányú zöldfelületi ellátottság Játszóterek, rekreációs célt szolgáló parkok Belterületi pincédombok 	<ul style="list-style-type: none"> Az egykori ásványfeldolgozó, a Kaolin elhagyatott épületeinek és a vasút környezetének településkép romboló hatása Több helyen rossz minőségű utak, járdák Kevés a közterületi hulladéktároló A hagyományos helyi építészeti stílustól idegen épületek településkép romboló hatása Belterületi pincédombok környezete elhanyagolt
INFRASTRUKTÚRA, KÖZLEKEDÉS KÖZMŰVEK	<ul style="list-style-type: none"> Kedvező főúthálózati adottságok (Szerencs, Miskolc, M3-as autópálya elérhető távolsága) Vasúti kapcsolat Meglévő tömegközlekedési kapcsolatok Szelektív hulladékgyűjtő szigetek Tartalék lakóterületi fejlesztési területek 	<ul style="list-style-type: none"> Rossz minőségű utak, járdák Kevés parkolási lehetőség Leromlott állapotú vízvezeték-hálózat
IDEGENFORGALOM,	<ul style="list-style-type: none"> Kedvező turisztikai adottságok (borászatok, szőlőterületek, falusi 	<ul style="list-style-type: none"> A turizmus-típusok palettája nem elég széles

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
ÜDÜLÉS	<p>turizmus, Mária-út, zsinagóga, műemlék illetve helyi védett kúriák és pincék)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Változatos turisztikai lehetőségek: bor- és gasztroturizmus, falusi turizmus, rekreációs turizmus • Jelentős bevételek a turizmusból az önkormányzat számára • Magas színvonalú, országos hírű kulturális programok (Jó Éjszakát Mád!, Furmint Ünnepe) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nincsenek kihasználva a termálvíz nyújtotta lehetőségek főként a Szilvás-fürdő területén • Nincs települési múzeum

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPKÖR	<ul style="list-style-type: none"> • A térség településeivel új kapcsolatok kiépítése, a meglévő kapcsolatok szorosabbra fűzése • A testvértelepülési kapcsolatok további ápolása • A tömegközlekedési járatok gyakoriságának növelése az utazók igényeinek megfelelően • A 37. sz. főút négygyomúsítása 	<ul style="list-style-type: none"> • A térség települései konkurálnak egymással, egymás ellen tevékenykednek • Térségi együttműködés híján a Tokaj-Hegyaljai Borvidék érdekérvényesítő képessége gyengül
DEMOGRÁFIA, FOGLALKOZTATÁS, TÁRSADALMI ELLÁTÁS	<ul style="list-style-type: none"> • A település népességmegtartó erejének növelése, a fiatalok helyben tartása • Növekszik a gyerekszülések száma, ezzel együtt a lakosság szám • Új munkahelyek jönnek létre, munkalehetőség helyi lakosság számára • A helyi lakosoknak szakképzések indulnak, melyek a helyi foglalkoztatást segítik elő • A társadalmi kohézió, a településen belüli együttműködések erősítését célzó programok • Az Idősek Klubja férőhelyeinek növelése, kapacitásbővítés • Programkínálat bővítése (családi- és gyermekprogramok) • Sportolási lehetőségek körének bővítése • Megfelelő önkormányzati kommunikáció, a lakosság teljes körű tájékoztatása • Az egészségügyi szolgáltatások köre bővül • A helyi identitástudat erősítése • Megfizethető árú építési telkek biztosítása a családalapító, letelepedő (nem csak mádi) fiatalok számára • Felnőttképzések, oktatások szervezése • Oktatási intézmények felszereltségének, ellátásának javítása (pl. sportcsarnok építése) 	<ul style="list-style-type: none"> • A fiatalok elvándorolnak, a társadalom egyre inkább elöregedik • Megnő a munkanélküliség • A helyi civil szervezetek aktivitása gyengül, érdektelenné válnak • A lakosság széthúzó (öslakosok-beköltözők) • A lakosság tájékoztatása, a kommunikáció nem teljes körű, így az alulról építkező fejlődési folyamatok lelassulnak

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> • Több lábon álló gazdaság erősítése • A helyi borászatok további fejlesztése, támogatása (a kis családi pincészetektől a nagy borászatokig) • Minőségi pincészetek, minőségi bortermelés támogatása • A település hírnevének további növekedése • A minőségi helyi termékek számára piac teremtése • A helyi vállalkozások további támogatása, erősítése, helyben tartása • Az önkormányzati fejlesztési területeken átgondolt, megalapozott beruházások megvalósítása • Üresen álló gazdasági területek 	<ul style="list-style-type: none"> • A település gazdasága kizárólag a bortermelésre és a turizmusra koncentrál, nem alakul ki több ágazat • A külső piaci folyamatok következtében a meglévő kis- és középvállalkozások meggyengülnek, versenyképtelenné válnak • Az ingatlanárak tovább emelkednek, a helyben letelepülni szándékozók számára nincs megfelelő élettér • A termelők csak nyomott árakon tudják értékesíteni termékeiket • Külterület túlzott védelme, a külterületi fejlesztések ellehetetlenülnek
TERMÉSZET, KÖRNYEZET	<ul style="list-style-type: none"> • A természeti értékek megőrzése, bemutatása • A szőlőterületek fenntartása, az ökológiai szőlőtermesztés preferálása • A meglévő látványkapcsolatok megőrzése, fenntartása • Környezeti nevelés keretein belül a helyi fiatalok szemléletformálása, környezettudatosságra való ösztönzése • A termásvíz nyújtotta lehetőségek feltérképezése és szélesebb körben való kiaknázása • A lakosság őshonos fajok telepítésére való ösztönzése • A meglévő zöldfelületek minőségi fejlesztése • A bányák megfelelő rehabilitációja a lezárásukat követően 	<ul style="list-style-type: none"> • A bányaterületek területi növekedésével tájképromboló hatásuk erősödése • A bányászati tevékenységből adódó talaj- és vízminőség-romlás fokozódik • Fokozódó közúti légszennyezés, illetve zaj-és rezgésterhelés • A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások elmaradása
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	<ul style="list-style-type: none"> • Az építészeti értékek megőrzése, szükség esetén helyreállítása és hasznosítása (pl. Cícvár) • A nyugodt lakókörnyezet fenntartása • Falusias jelleg megőrzése • A tájképi potenciál megőrzése a szőlőterületek fenntartásával • A Kaolin területének újra használatba vétele, a településképet romboló épületek lebontása • A vasútállomás környezetének rendezése • A települési utak és járdák rendbe hozása • A közterületi hulladéktárolók számának növelése • A hagyományos helyi építészeti hagyományoknak megfelelő építések 	<ul style="list-style-type: none"> • Az építészeti értékek állagromlása, pusztulása • Az építkezések, felújítások során a helyi hagyományos építészeti stílustól idegen karakterű épületek számának növekedése • A Kaolin-üzem és a vasútállomás környezete tovább romlik

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
	<p>ösztönzése jogi szabályozással</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egységes arculat létrehozása a belterületi pincedomboknak, településkép színesítése • A belterületi növénytelepítések során az őshonos, északi-középhegységi elterjedési területű fajok telepítésének ösztönzése 	
INFRASTRUKTÚRA, KÖZLEKEDÉS KÖZMŰVEK	<ul style="list-style-type: none"> • A parkolási lehetőségek bővítése • A szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások növelése • A lakosság szelektív hulladékgyűjtésre való ösztönzése • Alternatív energiaforrások használata • Útburkolatok, járdaburkolatok minőségi fejlesztése • A vízvezeték-hálózat korszerűsítése 	<ul style="list-style-type: none"> • Az infrastrukturális fejlesztések elmaradása forráshiány miatt • Az út- és járdaburkolatok tovább romlanak
IDEGENFORGALOM, ÜDÜLÉS	<ul style="list-style-type: none"> • Minőségi vendéglátás, minőségi szálláshelyek • Nyitott pincék létrehozása, a borászatok elérhetőségének közzététele (egységes információs és tájékoztató rendszer) • A termásvíz nyújtotta lehetőségek kihasználása, a Szilvás-fürdő felújítása • A turisztikai kínálat bővítése: vadász-, gyógy-, fürdő-turizmus stb. • A szálláshelyek és szolgáltatások számának növelése • Helytörténeti és/vagy borászati múzeum nyitása • Az eltöltött vendégéjszakák számának növekedése • Egységes turisztikai koncepció létrehozása a településen belüli beruházások megvalósítására 	<ul style="list-style-type: none"> • A vendégek és a vendégéjszakák száma csökken • A turisztikai beruházások nem egységes koncepció alapján valósulnak meg

4. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

4.1. JÖVŐKÉP

A) SZŐLŐTERMESZTÉS, BORTERMELÉS

Mád a Zempléni-hegység déli részén, a Mád-patak völgyében fekvő, több évszázados történelmi múlttal rendelkező település. A falu mindennapi életét szorosan áthatja a **szőlőtermesztés és a bortermelés**, mivel a községet körülölelő dombokon már több évszázada töretlenül folyik szőlőtermesztés. A lakosság nagy részének a szőlőtermesztés és a bortermelés a fő megélhetési forrása, a falu turizmusa is főként erre épül. A kiváló minőségű mádi borok nem csupán országos, de nemzetközi szinten is elismertek, hírnevük egyre messzebbre jut.

Mád jövőképe tehát egyértelműen a szőlőtermesztésen és a bortermelésen alapszik: folyamatosan megújítva továbbra is fenn kell tartani a szőlőterületeket, a bortermelés során az eddigi kiváló minőségből semmiképp sem szabad alább adni, a példás eredetvédelmi szabályozást a jövőben is be kell tartani és igyekezni kell terjeszteni a borvidék többi településén is.

B) TURIZMUS

A település turizmusa a bor által szerzett hírnevének köszönhetően az utóbbi években jelentős fejlődésnek indult: számos szálláshely jött létre, országos hírű, nívós kulturális programok várják az érdeklődőket, a helyi pincészetek is egyre jobban berendezkednek a vendégek fogadására. A **turizmus fejlesztése** viszont nem szabad, hogy csupán a borturizmusban teljesüljön ki: Mád számos természeti és épített értékkel rendelkezik, amelyeknek megismerésében, bemutatásában tengernyi lehetőség rejlik. A turizmus fellendítése során ügyelni kell arra, hogy egységes koncepció alapján történjenek az egyes beruházások, mivel a sikerhez a közös célok és átgondolt stratégia vezetnek.

C) HELYI GAZDASÁG

Mád lakossága az utóbbi negyven évben folyamatosan csökkent. A folyamat egyrészt a gyermekszületések csökkenő számával, másrészt a fiatalok elvándorlásával magyarázható. Utóbbihoz a helyi munkalehetőségek korlátozott száma vezetett, így a jövőben a településnek nagy hangsúlyt kell fektetnie a **fiatalok ösztönzésére a helyben maradásra**. Ennek számos eszköze lehet, melyek közül a legfontosabb a **vonzó települési környezet és a munkahelyteremtés**. Új munkahelyek tökeerős, új vállalkozások betelepülésével, a meglévő vállalkozások fejlesztésével, bővülésével jöhetnek létre. Fontos továbbá, hogy a fiatalok szakképzettsége a helyi munkahelyeknek, munkalehetőségeknek megfelelő legyen, hogy a létrejövő új munkahelyek helyi lakosokat foglalkoztathassanak. Éppen ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a az alapfokú oktatásra és a felnőttképzésre egyaránt.

A falu gazdasági mutatói ugyan kedvező képet mutatnak, ám egy település annál erősebb, minél több lábon áll, igaz ez Mádra is. Egy **több lábon álló gazdaság** nem csupán a szőlő- és borkultúrára épít, hanem további gazdasági tevékenységeknek is teret biztosít. Mádon a bányászat jelentős múlttal rendelkezik, a kitermelést a jövőben sem szabad felhagyni, mivel a kitermelt nyersanyagok felhasználási területe igen sokrétű. A bányászat mellett a működő kis- és középvállalkozásokat is támogatni kell, illetve a betelepülni vágyó új vállalkozásoknak területet kell biztosítani, és megfelelő kereteket szükséges biztosítani számukra a gördülékeny működéshez.

D) TÁJI-TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Mindezek mellett nem szabad megfeledkezni **Mád természeti és táji értékeiről** sem: ökológiailag értékes növény- és állatvilága, élőhelyei, a varázslatos szőlőterületi tájkép mind a település erősségei. Ezek **megőrzése, fenntartása** a jövőben is kiemelkedő szerepet kell, hogy kapjon, mivel egy település a természeti-táji adottságokból táplálkozik, azok képzik minden települési folyamat alapját, továbbá Mád nevével az értékes természeti környezete, tájképi adottságai már tulajdonképpen egybeforrtak.

E) NYUGODT LÉGKÖR

Mád nagy értéke a községben uralkodó **nyugodt légkör, falusias** (illetve a központban mezővárosias) **hangulat**, amelynek a jövőbeli gazdasági-turisztikai fejlesztések nem mehetnek a rovására. A nyugalom az itt élők számára nagy kincs és a beköltözők számára is igen nagy vonzóerő. Ennek

megőrzése keretek között, átgondolt, felépített koncepció mentén végrehajtott fejlesztések mellett lehetséges csupán.

A település jövőbeli fejlesztési irányainak meghatározása tehát a fenti adottságok szellemében, valamint a faluban lejátszódó folyamatok és azok hatásainak figyelembe vételével történhet. A település előremozdulásának módja nem lehet más, mint a szőlő- és borkultúra nyújtotta lehetőségekre, természeti és épített értékekre való támaszkodás, valamint egy vonzó, a helyi és máshonnan érkező fiatalok számára is megélhetést biztosító faluvá válás.

4.2. CÉLOK

A fentiekben felvázolt jövőkép összehangolt cselekvés nélkül nem tud megvalósulni. Fontos tehát, hogy a jövőkép megvalósulását meghatározó célok, fejlesztési irányok - cselekvési tervként - meghatározásra kerüljenek, hogy azt követően azok megvalósításán a település döntéshozói, gazdasági szereplői és lakossága együtt munkálkodhasson.

E fejezetben tehát megfogalmazásra kerülnek azok a településfejlesztési célok és feladatok, amelyek megvalósulása révén elérhető a fentiekben felvázolt jövőkép.

4.2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

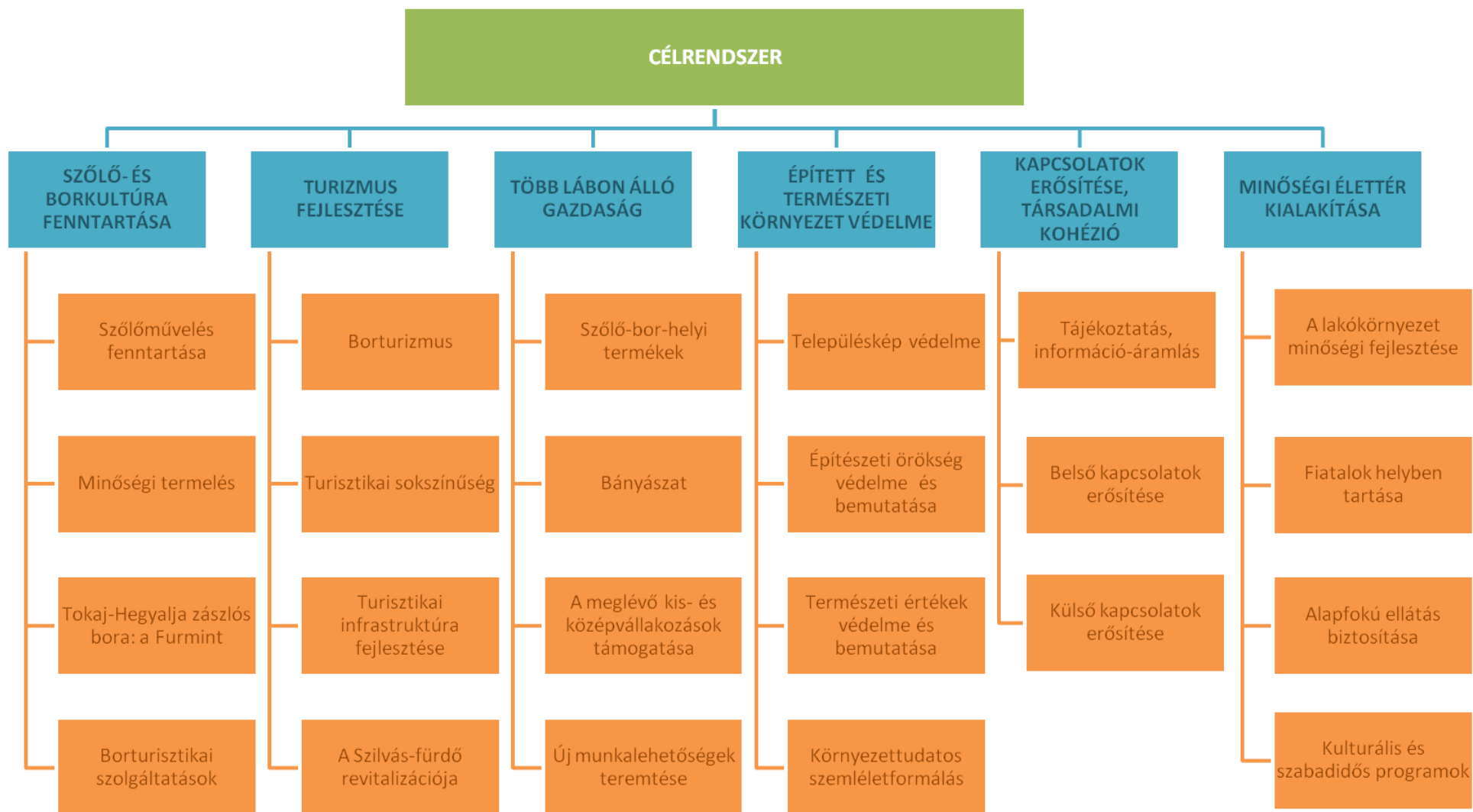
A jövőkép megvalósításához vezető átfogó és azokon belüli részcélokat egy horizontális cél hatja át, amelyet a célrendszer egészének meghatározásánál, a megvalósítást szolgáló eszközök és intézkedések kialakításánál, ezek végrehajtásánál egyaránt érvényesíteni kell.

A mádi célrendszer horizontális célja a **minőségi fejlesztések** megvalósítása, amit a település életének minden szinterén szem előtt kell tartani. A minőségi bortermelés és turizmus mellett a lakosok mindennapi életét is át kell, hogy hassa e szemlélet: magas színvonalú szolgáltatások, alapellátás, minőségi élettér és lakókörnyezet biztosításával válhat a településen élők közül egy összetartó közösség, amely a kitűzött célok megvalósulásának alapja.

A jövőkép megvalósítása érdekében hat átfogó cél kerül meghatározásra, amelyek a település hosszútávú fejlődésének alappilléreit jelentik. Az átfogó célok nem értelmezhetőek egymástól elkülönülve: együtt, összehangoltan kell épülniük annak érdekében, hogy a kitűzött célok megvalósulása a lehető legsikeresebben megtörténjen.

A jövőkép megvalósítását szolgáló átfogó célok a következők:

1. SZŐLŐ- ÉS BORKULTÚRA FENNTARTÁSA
2. TURIZMUS FEJLESZTÉSE
3. TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG
4. TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÉDELME
5. KAPCSOLATOK ERŐSÍTÉSE, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ
6. MINŐSÉGI ÉLETTÉR KIALAKÍTÁSA

4.2.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

4.2.2.1. Szőlő és borkultúra fenntartása

Szőlőművelés fenntartása

A Mád belterületét körülölelő domboldalakon a jellemző területhasználat a szőlő, amely több évszázados múltra tekint vissza. A mádi szőlőbirtokosok példás módon **tartják fenn szőlőiket, illetve telepítenek újakat** főként parlagon hagyott, bozótosodó, ám korábban szintén szőlőművelés alatt álló területeken. Ezen tevékenységek fenntartására a jövőben is kiemelt figyelmet kell fordítani, amely egyrészt szabályozási eszközökkel, másrészt a meglévő szőlősgazdák, borászatok támogatásával segíthető elő.

Minőségi termelés

A mádi bor évszázados múlttal rendelkezik, amely a település számára jelentős marketing-értékkel bír. A mádi borok hírneve a **helyi borászatok magas színvonalon való működtetésével, jó minőségű borok készítésével** tartható fenn a jövőben is. A Mádi Kör, a helyi borászokból szerveződött egyesület, megalkotott egy eredetvédelmi szabályozást, amelyben rögzítik a szőlőtermesztéssel és a bortermeléssel szemben támasztott minőségi kritériumok szabályait a helyi gazdálkodók számára. Ezen eredetvédelmi szabályozás kiemelkedő jelentőségű, az erre alapozott bortermelés példaértékű kell, hogy legyen minden helyi borász számára. Ennek érdekében az egyesületnek továbbra is fenn kell tartania és be kell tartatnia a szabályozásban foglaltakat, illetve ösztönözni kell a csatlakozásra azon borászokat, akik még nem tagjai az egyesületnek.

Tokaj-Hegyalja zászlós bora: a Furmint

Mád hagyományos borfajtája a **Furmint**, amelynek termesztése több évszázados múltra tekint vissza a településen, **hírnevének megőrzése** továbbra is kiemelt feladat. A hírnév csak a borok **kiváló minőségének fenntartásával** érhető el. A minőségi kritériumok szabályait a Mádi Kör által megalkotott eredetvédelmi szabályozás rögzíti. Az eredetvédelmi rendszer - borvidéki szinten történő - közös megalkotása fontos eredmény, alapkövét képezi a település további fejlődésének. A hírnév megőrzése és további növelése érdekében cél továbbá a Furmint minél nagyobb arányban történő termesztése, palackozása és nevének eredetvédelme.

Borturisztikai szolgáltatások

Mádon a turisztikai - főként borturizmushoz kapcsolódó - szolgáltatások folyamatosan bővülnek, ezek fejlesztése, minél tágabb rétegek számára történő elérhetősége fontos cél annak érdekében, hogy a fejlődés fenntartható legyen.

Mádon a borturizmus az utóbbi években jelentős fellendülésnek indult, ám **a jövőben további fejlesztésekre van szükség** a minőségi fejlődés érdekében. Mivel Mádon csupán a belterületen találhatóak pincészetek, ezek a rendelkezésre álló korlátozott kiterjedésű területeket már kinőtték, így szeretnének a külterületi szőlőterületekre terjeszkedni. Mindehhez külterületi beruházásokra van szükség, amelyek során a meglévő tájképi értékek védelmét maximálisan szem előtt tartó építkezések jöhetnek létre. A pincészetek szőlőterületekre történő kitelepülésével a szőlőtermesztés közvetlenül, helyben bemutatásra kerülhet, a pincelátogatások nagyobb élményt nyújthatnak a látogatók számára.

Mád igen különleges értékei a **belterületi pincedombok**, amelyekben számos turisztikai potenciál rejlik. Az egyes pincék magán kézben vannak, a környezetük viszont közterület, így a turisztikai célú fejlesztésük a pincetulajdonosok és az önkormányzat együttműködésével valósulhat meg. A pincék környezete igen hangulatos helyszínt biztosíthat megfelelő átalakítást, rendbe hozást követően borkóstolók, kisebb rendezvények számára. A környezet rendezéséhez a pincetulajdonosok és az önkormányzat együttműködésére van szükség - egy közös koncepció mentén egységes arculatot, összehangolt nyitvatartást lehet kialakítani.

Fontos továbbá, hogy az ide érkező látogatók borkóstolókon, pincelátogatásokon vehessenek részt, amelyeket **nyitott pincék** tudnak biztosítani. Minderre a nagyobb pincészeteknél nyílik lehetőség, amelyek egyaránt tudnak jó minőségű borokat és magas színvonalú kiegészítő szolgáltatásokat nyújtani. E pincék esetében fontos, hogy a vendégek számára nyújtott szolgáltatások összehangoltan működjenek, a pincészetek kínálata ne konkurenciát jelentsen, hanem azok kiegészítéség egymást. Annak érdekében, hogy a településre érkező látogatók számára e nyitott

pincéket könnyen elérhetők legyenek, azok listáját, nyitva tartásai idejüket információs táblákon kell megosztani az ide érkezőkkel.

4.2.2.2. Turizmus fejlesztése

Borturizmus

A borturizmus, mint a helyi turizmus legjelentősebb ágazata külön hangsúlyt érdemel. Fejlesztési lehetőségeivel a 4.2.2.1. *Szőlő- és borkultúra fenntartása* című fejezet foglalkozik részletesen.

Turisztikai sokszínűség

A mádi turizmus jelenleg főként a szőlőtermesztésre és a bortermelésre koncentrálódik, ám kedvező adottságai révén turisztikai kínálata tovább bővíthető.

Vadászturizmus: A település erdeiben kiváló lehetőség nyílik vadászatra. Egy lehetséges turisztikai szolgáltatás a szervezett, csoportos vadászat, amely összeköthető egy-egy pincelátogatással, borkóstolóval, illetve céges csapatépítésként is szervezhető.

Fürdő- és gyógyturizmus: A település jelentős termásvíz kincssel rendelkezik, ennek aktív hasznosítása komoly lehetőség Mád számára. A fürdőturizmus lehetőségeivel a 4.2.2.2. fejezet A *Szilvás-fürdő felélesztése* c. pontja foglalkozik részletesen.

Természetjárás: A település közigazgatási területének jelentős hányadát erdőterület borítja, amelyben kiváló túrákra nyílik lehetőség, ám kijelölt turistaút jelenleg nincs az erdőben. Ennek pótlására javasolt egy, a település belterületéről észak felé induló, az Ősz-hegyi záportározót, valamint az attól északra fekvő pihenőparkot és forrást felfűző, majd az északi erdőterületet feltáró turistaút kijelölése. Egy másik lehetséges túraútvonal a Szilvás-fürdőtől északkeleti irányba induló turistaút, mivel a fürdő területe a pihenőparkkal kiváló kiindulópontként illetve érkezésként szolgálhat egy túra során.

Rekreációs turizmus: A település külterületén számos rekreációs potenciált magában rejtő helyszín található: az Ősz-hegyi záportározó, a Máj-pataki záportározó, a Szilvás-fürdő, valamint a diósi erdészház. Az Ősz-hegyi záportározó jelenleg horgászati hasznosítás alatt áll, amelynek fejlesztése a továbbiakban is cél kiszolgáló létesítményekkel, vendéglátó és szállás funkcióval.

Az Ősz-hegyi záportározóhoz hasonló adottságokkal rendelkezik a Máj-pataki záportározó, ám ennek területe jelenleg teljesen kihasználatlan, partját jelenleg gyep és nádas borítja. Itt szintén horgászturisztikai fejlesztések várhatóak.

Vallási turizmus: Mivel a falut érinti a Mária Út, a Kárpát-medence Mária-kegyhelyeit összekötő közép-európai zarándokút, az ezáltal nyújtott adottságok kihasználására az eddiginél nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a községnek. A Mária Úton zarándoklatokra, vagy csupán az egyes kegyhelyek felkeresésre érkeznek a hívők, akik számára a faluban szálláshelyet kell biztosítani, és ösztönözni kell őket a hosszabb idő eltöltésére a településen.

Kulturális turizmus: Mád számos épített értékkel rendelkezik, közülük legjelentősebb a zsinagóga, amelynek rekonstrukciója jelenleg is zajlik az „Utazás a zsidó örökségbe Észak-Magyarországon” c. projekt keretében. A zsinagóga a megújulást követően Mád egy különleges színterét jelent, ami a látogatók számára további vonzerőt jelent majd a korábban említett attrakciók mellett.

Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

A turizmus minőségi irányba fejlesztése csak **összehangolt, egységes stratégia** alapján valósulhat meg, amely annak összes szereplőjét érinti. A minőségi irányba történő elmozduláshoz egységes turisztikai koncepció megalkotása szükséges, amely kitűzi az elérendő célokat, meghatározza a fejlesztési irányokat és programokat, továbbá, hogy az egyes szereplők mindehhez hogyan járulhatnak hozzá.

A település a turisztikai szolgáltatások terén az utóbbi időben jelentős fejlődésen ment keresztül, ám ezek köre és minősége tovább fejleszthető. A **szálláshelyek bővítésére** szükséges figyelmet fordítani: a településen jelenleg kettő hotel (Mádi Kúria, Hotel Botrytis) és nyolc vendégház található, a növekvő látogatószám következtében azonban további szálláshelyek kialakítása válhat szükségessé.

A településen mindössze kettő minőségi vendéglátóhely található: az Első Mádi Borház és a Mádi Kúria étterme. A két étterem hasonló árkategóriájú, minőségi szolgáltatásokat nyújtó

vendéglátóhely, emellett célszerű a kisebb méretű, nem éttermi szolgáltatásokat nyújtó **vendéglátóhelyek számának bővítése** (kávézó, cukrászda).

A település jelenleg nem rendelkezik helytörténeti múzeummal, pedig a település története, hagyományai, épített öröksége kiváló lehetőséget nyújt kiállítás rendezésére. Egy **borászati múzeumban** bemutatásra kerülhetnek a hagyományos szőlőtermesztési és borkészítési módok, eszközök, a látogató megismerkedhet a szőlőtermesztés és bortermelés történetével. A borászati múzeum összeköthető egy **helytörténeti kiállítással** is, ahol Mád történetével, régi népi használati tárgyakkal ismerkedhetnek meg a látogatók. Egy múzeum létrehozásával a település beltéri - rossz időben is látogatható - programjainak téra bővül, amely a pincészetek, a zsinagóga és a templomok mellett további programlehetőséget kínál az ide látogatók számára.

Ahhoz, hogy egy település turisztikai vonzereje növekedjen, **marketing-tevékenységét tudatosan, hatékony módszerekkel kell, hogy végezze**. A települési marketinget a bor és a borászatok mellett ki kell terjeszteni az egyre népszerűbb és nagyobb volumenű kulturális programokra, továbbá a település egyéb adottságaira (például épített és természeti környezete). A marketing-tevékenység megvalósulhat tájékoztató anyagok, brosúrák terjesztésével turisztikai információs pontokon, utazás kiállításokon, valamint internetes portálokon, fórumokon. A marketing-tevékenység részét képezi a településen belül eligazító táblák kihelyezése, központi információs tábla elhelyezése, amely elsősorban a turistáknak szól (nyitott pincék, vendéglátóhelyek, szálláshelyek stb.). E táblákon szereplő információkat célszerű idegennyelven is megjelentetni.

Fontos továbbá a **turizmusban dolgozók oktatása** is. Hangsúlyt kell fektetni az egyes szolgáltatásokat nyújtók szaktudási színvonalának emelésére, kommunikációs készségük fejlesztésére, valamint arra, hogy a tájékozottságuk, naprakészségük biztosított legyen. Ezen készségek fejlesztése, tudásuk bővítése szakképzésekkel lehetséges: egy-egy kurzus alkalmával kommunikációs tréningek tartására nyílik lehetőség, illetve a külföldi vendégekkel közvetlen kapcsolatba kerülők számára nyelvkurzusok indítása javasolt.

A faluban problémát jelent, hogy a nagyobb rendezvények idején megnövekszik a vendéglétszám, s az „egy napos” turisták számára nincsenek a megfelelő szolgáltatások biztosítva. Ennek orvoslására javasolt egy nyilvános illemhely kialakítása a település központjában, amelynek megközelítése a rendezvény-helyszínekről könnyen biztosított.

A Szilvás-fürdő revitalizációja

A község jelentős **termásvíz kincssel rendelkezik**, amelyet már több évszázada hasznosítanak a helyiek. A község keleti részén, a Fürdő-patak mellett már a 18. század végén is megtalálható volt a Szilvás-fürdő, a II. világháborút követően azonban a fürdő környezete folyamatosan romlik, s egykori népszerűségét azóta sem nyerte vissza.

Néhány évvel ezelőtt a település önkormányzata felújította a fürdő területét: revitalizálták az egykori fürdőt és pihenőparkot hoztak létre területén focipályával, pavilonnal, forrásfoglalásokkal, öltöző-tartózkodó épülettel. A helyiek és környékbeliek, iskolás csoportok időnként ellátogatnak a helyszínre, ám kihasználtsága jóval a lehetséges befogadó kapacitásán alul van. A terület szabadterei fürdőként ugyan már kevésbé hasznosítható, azonban az **általán nyújtott lehetőségeket** célszerű intenzívebben **kihasználni** a jövőben. Kiválóan alkalmas pl. családi programok, sportrendezvények, táborok szervezésére, amelyekre nem csupán a mádi lakosokat, hanem a környékbeli illetve távolabbi településen élőket is csalogatni kell.

4.2.2.3. Több lábon álló gazdaság

Szőlő-bor-helyi termékek

Mád gazdaságának húzóágazata a **szőlőtermesztés és a bortermelés**: a település bevételeinek nagy része ebből származik, a foglalkoztatottak jelentős hányada is ebben a szektorban dolgozik. A szőlőtermesztés és a bortermelés fenntartásának a korábbi fejezetekben részletezettek túl **gazdasági szempontból is kiemelkedő a jelentősége**. Az ide érkező befektetők, a vállalkozást indítók nagy része erre alapoz, a támogatásuk így elengedhetetlen, a befektetők számának növekedésével pedig új munkahelyek hozhatók létre.

Mádon a szőlő és a bor mellett további **helyi termelőktől származó termékek** is megtalálhatóak, amelyek jelenleg kevésbé ismertek, így azok **terjesztése és piac biztosítása** számukra a jövő feladata. A helyi termékek egyre szélesebb réteggel való megismertetése a település hírnevét is

öregbíti, így terjesztésükre hangsúlyt kell fektetni. A szomszédos Mezőzomboron található Sárga Borház parkolójában havonta egyszer megrendezésre kerülő Tokaj-Hegyaljai termelői piac kiváló helyszínt biztosít a mádi termékek értékesítésére és népszerűsítésére is. A mádi sajtok mellett cél a további kistermelői termékek (például gyógynövények) árusítása is a piacon.

Bányászat

Mádon a bányászat jelentős, nagyjából 200 éves múltra tekint vissza. A településen ma három bánya működik, kaolint, bentonitot és zeolitot bányásznak bennük. A bányászat fenntartásával szintén a település gazdasági több lábón állása erősíthető, így a **bányák fennmaradását mindenképp támogatni kell**, hiszen a kitermelt ásványi nyersanyag felhasználási lehetősége rendkívül szerteágazó (lásd a Geoproduct Kft. tevékenysége), mely tevékenység munkahelyeket biztosít a helyi lakosság számára is.

A meglévő kis- és középvállalkozások támogatása

A település **meglévő**, nem borászati profillal rendelkező **kis- és középvállalkozásainak** támogatását szintén szem előtt kell tartani, mivel ezek a település gazdasági több lábón állását segítik, emellett munkahelyet biztosítanak a helyi lakosok számára. A vállalkozások **helyben tartása és támogatása elengedhetetlen**, amelynek számos eszköze lehet (pl. adókedvezmények, pályázatokban való segítség-nyújtás, stb.).

Új munkalehetőségek teremtése

A településen jelentős probléma, hogy nincs a lakosok szakképzettségének megfelelő, elegendő számú munkahely. Ez a helyzet számos következménnyel jár, többek között ennek következménye a fiatalok elvándorlása, s közvetett módon a társadalom fokozatos elöregedése is. A problémát tovább árnyalja, hogy a mádi munkaképes korú lakosság iskolai végzettsége és a helyben található munkalehetőségek nincsenek összhangban: a népesség jelentős hányada diplomával rendelkezik, a munkalehetőségek nagy része viszont mindössze középiskolai, vagy szakközép iskolai végzettséget igényel. Ennek orvoslására törekedni kell olyan új vállalkozások betelepítésére, amelyek tevékenysége kvalifikált munkaerőt igényel.

A település belterülete jelentős méretű tartalék gazdasági területtel rendelkezik, ahol az **új vállalkozások megtelepedhetnek**. Ennek megvalósulása számos előnnyel jár a falu számára, többek között a már említett gazdasági több lábón állást erősítik, új munkahelyeket hoznak létre a településen, amelyek a jelenlegi hiányt pótolják. További segítség a településrendezési eszközökben történő gazdasági tartalék területek kijelölése, amelyeken megfelelő szabályozási paraméterek biztosításával megkönnyíthető egy-egy új vállalkozás letelepedése.

4.2.2.4. Épített és természeti környezet védelme

Településkép védelme

Mád gyönyörű természeti környezetben, festői szépségű tájon fekszik, ám a település látképét súlyosan károsítják az **egykori ásványfeldolgozó üzem**, a Kaolin épületei, amelyek az üzem bezárása óta üresen állnak, területük elhagyatott és gondozatlan, ráadásul balesetveszélyes is. Mivel az épületek többszintesek, a településről, valamint a település közigazgatási területén fekvő szőlőterületi dombok nagy részéről egyaránt láthatóak. Az egykori üzem több hektáros kiterjedésű területének mielőbbi **rehabilitációja szükséges**, a felhagyott, **üresen álló épületeket le kell bontani**. (A terület a későbbiekben gazdasági funkciók betöltésére kiválóan alkalmas, közvetlen vasúti kapcsolatára tekintettel.) Fontos azonban, hogy - a település- és tájkép védelme érdekében - az itt elhelyezkedő gazdasági területek épületmagassága maximálva legyen.

Kedvezőtlen megjelenésű terület továbbá a vasútállomás környezete is, amely a település egyik fogadópontja. Fontos a terület helyrehozása, **rendezett környezetű, jó állapotú vasútállomás létrehozatala**, amely kedvező benyomást kelt, s csalogató tud lenni a látogatók számára. Szükséges továbbá **információs tábla** kihelyezése, amely a település térképe mellett hasznos települési információkkal szolgál az ide érkezők számára.

További zavaró településképi elemek a **hagyományos helyi építészeti stílustól idegen épületek**, főként a domboldalakon, magasabb részen elhelyezkedők, amelyek a település szinte minden pontjáról láthatóak. A településkép védelme érdekében a **helyi építési szabályzatban szigorú előírásokat kell megfogalmazni** az épületek megjelenésére, s az építési paraméterekre vonatkozóan, hogy a későbbiekben a fenti rossz példák ne ismétlődhessenek meg. Megfontolandó továbbá egy kisebb kiadvány, építészeti útmutató készítése, amelyben javaslatok kerülhetnek

megfogalmazásra a településen építkezők számára az épületek egyes paramétereire vonatkozóan. Egy ilyen kiadvány célja az egységes településkép, továbbá a kirívó, a térség hagyományos építészeti stílusától idegen épületek megjelenésének elkerülése.

A településkép védelmének nem csupán az egyes objektumok szintjén van jelentősége, hanem a település összképi megjelenésében is. Ide tartozik többek között az utcák, a közterületek állapota, a buszmegállók megjelenése, amelyekre szintén figyelmet kell fordítani.

Építészeti örökség védelme és bemutatása

A település számos épített értékkel rendelkezik, amelyekben tengernyi potenciál rejlik. A község épített értékeit egyrészt a műemléki oltalom alatt álló, másrészt értékvédelemre érdemes, ám eddig még jogszabállyal védetté nem nyilvánított épületei, objektumai adják, továbbá említést érdemel a több évszázados múltra visszatekintő ősi településszerkezet is. A **műemléki védetség alatt álló épületek kihasználtsága** jelenleg csupán részleges, több olyan épület illetve épületmaradvány található a településen, amelyeknek állapota kihasználatlanságukból illetve a kezelés hiányából adódóan folyamatosan romlik. A volt általános iskola épülete, a Borsay család egykori kastélya a Rákóczi utcában áll, 2004 óta üres. Az épület állapota folyamatosan romlik, környezete is rendezetlen. Ezen állapotok megszüntetése és az épület használatba vétele a közeljövőben tervezett: egy borászati oktatóközpont kerül kialakításra, ahol felnőttképzés keretein belül a szőlőtermesztés és a borszat terén az új technológiák, eljárások megismerésére nyílik lehetőség.

Leromlott állapotban van továbbá a **Cicvár, az egykori magtár**, dézsmaház épületének maradványa. A műemlék telke jelenleg rendkívül elhanyagolt, a maradványok állapota évről évre egyre rosszabb lesz. Az épület egy felújítást követően kiváló helyszínt biztosít akár a korábbiakban említett múzeum számára is: **egy helytörténeti kiállítással egybekötött borászati múzeum** berendezésével a település látnivalóinak téra bővíthető, ahol többek között Mád további két egykori dézsmaháza is bemutatásra kerülhet. A múzeum berendezése kiváló eszköze a közösségi kapcsolatok erősítésének is: a kiállítási tárgyak összegyűjtése során cél a helyi lakosok minél szélesebb körben való bevonása, a múzeum közös berendezése remek lehetőség a közösség összekovácsolására.

A település számos védelemre érdemes épülettel rendelkezik. Javasolt egy helyi értékvédelmi rendelet megalkotása, amely jogilag is megerősíti az ingatlanok védelmét. A **helyi értékvédelmi rendeletben** meghatározhatók az épületek felújítása, átalakítása során alkalmazható anyagok, színek, a kívánatos épülettömegek, formák.

Mád egy több évszázados múltra visszatekintő település, az **ősi településszerkezete** a településmagban máig fennmaradt. A belső területeken számos keskeny, gyalogútként funkcionáló átjáró köti össze a párhuzamos utcákat, ível át a Mád-patak fölött, amelyek szerkezeti szempontból jelentős szerepet töltenek meg. Ezen átjárók **megőrzése, fenntartása**, jelentőségük tudatosítása a lakosság körében a jövőben is fontos.

Természeti értékek védelme és bemutatása

Mád természeti értékeiben igen gazdag település: a Natura 2000 hálózat, valamint az országos ökológiai hálózat a település közigazgatási területének jelentős hányadát érintik. E területek természetvédelmi jelentősége az ökológiailag értékes élőhelyekben, az itt élő védett állat- és növényfajokban rejlik. Ezen **értékek védelmét maximálisan szem előtt kell tartani**, a védett területek területhasználatát úgy kell alakítani, hogy az értékek ne károsodjanak, s a természeti területek terhelése is minimális legyen.

A **természeti értékek védelme azok bemutatásával, megismertetésével kezdődik**. A megismertetés helyszíni információk kihelyezésén illetve képzések, oktatások keretein belül történhet. A helyszínen való bemutatás egyik eszköze lehet egy **tanösvény kialakítása**, amelynek segítségével bemutatásra kerülhetnek a védett állat- és növényfajok, illetve az élőhelytípusok. Egy interaktív táblákkal kialakított tanösvény nem csupán a gyerekek, de a felnőttek számára is nagy élmény nyújthat: a különböző érzékszervekre ható feladatok, a tapasztaláson alapuló bemutató táblák érdekesebbé teszik a tanösvényt, mint a hagyományos táblák.

A természeti értékek védelmének fontosságát már egészen kis korban fontos elkezdni tudatosítani, így **az óvodai és az általános iskolai oktatásban is nagy hangsúlyt kell, hogy kapjon**. Az óvodásokkal játékos feladatokkal, szervezett kirándulásokkal, az általános iskolásokkal pedig többek között a természetismeret tantárgy keretein belül lehet megismertetni lakhelyük természeti értékeit. A gyermekek oktatása által könnyebb elérni a felnőtteket is, az óvodából, iskolából

hazatérve a gyerekek megosztják szüleikkel az ott hallottakat, ezáltal felkelthetik az ő érdeklődésüket is.

A mádi szőlőterületek jelentős hányada részét képezi a Natura 2000 hálózatnak, valamint az országos ökológiai hálózat magterület és pufferterület övezetének. **A szőlőművelés során a természetvédelem érdekeit szem előtt kell tartani**, egyes területeken megfontolandó az ökológiai szőlőtermesztésre való áttérés.

Környezettudatos szemléletformálás

A természeti értékek megőrzése mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az itt élőknek a környezetvédelemre is, amelynek a környezeti elemek védelme mellett a zaj- és rezgésvédelemre, valamint a hulladékgazdálkodásra is ki kell terjedni. A talajok és a vizek védelme érdekében el kell érni, hogy a **szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatlakozások aránya** teljeskörűvé váljon. A hulladékgazdálkodás területén a település önkormányzata már eddig is példásan tevékenykedett: számos szelektív hulladékgyűjtő sziget található a közterületeken, amelyek között a papír és műanyag gyűjtők mellett ruhanemű és textil-gyűjtő is elhelyezésre került. A szelektív-gyűjtők kihelyezése mellett fontos a lakosság ösztönzése is a hulladék szelektálására.

Ahhoz, hogy a lakosság aktívan és tudatosan védje a környezetét, **szemléletformáló és ösztönző akciókra van szükség** az önkormányzat, illetve a helyi civil szervezetek részéről. Ezek során tudatosítható az emberekben a környezettudatos szemlélet (vízfogyasztás optimalizálása, szelektív hulladékgyűjtés, ökológiai növénytermesztés stb.) A felnőtt lakosságot sikeresen lehet motiválni továbbá a gyermekeik által, akik az óvodában, illetve **az iskolában kapott környezeti nevelés** során szerzett információkat otthon a szüleiknek átadva motiválhatják őket.

A település jelenleg nem rendelkezik **környezetvédelmi programmal**, pedig a környezet védelméért tett lépéseket összehangoltan, a lehető leghatékonyabban ennek birtokában tudja megtenni a község önkormányzata és lakossága.

4.2.2.5. Kapcsolatok erősítése, társadalmi kohézió

Tájékoztatás, információ-áramlás

A község lakosainak tájékoztatása, információval való ellátása számos eszközzel működik: a település honlapján, a falu belterületén üzemelő hangosbemondóval, a polgármesteri hivatalban és a művelődési házban kihelyezett hirdetőablakon. A lakosság egy része ennek ellenére nem minden esetben értesül a programokról, a közérdekű információkról, ami arról árulkodik, hogy a tájékoztatási módszerek nem működnek tökéletesen. Ennek elkerülése érdekében fontos a **teljes körű tájékoztatásra való törekvés**, amelyen keresztül bevonhatók a lakosok többek között az őket érintő döntésekbe, programok szervezésébe.

Belső kapcsolatok erősítése

A falu fejlődése elsősorban a belső kapcsolatokra építve történhet meg, s azokra támaszkodva kezdhető meg a külső kapcsolatok erősítése. **A belső kapcsolatokat a különböző szférák között kell erősíteni:**

- önkormányzat - lakosság
- önkormányzat - civil szervezetek
- civil szervezetek egymás között

Az önkormányzat - döntéshozóként - fontos szerepet tölt be egy település életében, hiszen választott testületként a lakosságot képviseli. Fontos, hogy a lakossággal való kapcsolat szoros maradjon, aktív kapcsolatként folyamatos legyen az együttműködés az önkormányzat és a lakosság ill. civil szervezetek között. Az aktív kapcsolat következtében olyan kezdeményezések, programok valósulhatnak meg, amelyen a lakosság és az önkormányzati vezetés együtt vesz részt, együtt tevékenykednek a falu fejlődése érdekében (pl. közterület felújítás, családi nap szervezés stb.).

A településen jelenleg is működnek civil szervezetek, amelyek munkájuk során kapcsolatban állnak az önkormányzattal. Az önkormányzat részéről e kapcsolatok ápolása a lakosság felé fordulás egyik fontos eszköze, a civil szervezetek számára pedig támogatást jelent. **A civil szervezetek együttműködése szintén kiemelt jelentőségű, hiszen egymást segítve, egymásra támaszkodva eredményesebben tudják megszólítani, és mozgósítani a lakosságot.**

A belső kapcsolatok erősítése során mindenképp szem előtt kell tartani az **alulról szerveződés** elvét: egy-egy kezdeményezés civil részről csak úgy érhet célba, ha a lakosok összefogásával, felsőbb irányítás nélkül valósul meg.

Külső kapcsolatok erősítése

A Tokaj-Hegyaljai **térségi kapcsolatok erősítése** különösen fontos Mád esetében. A borvidék települései között ugyan már jelenleg is létezik egyfajta együttműködés (hegyközségi tanács, turisztikai menedzsment) ám a kapcsolat javítása, a térségi közös fellépés az egyes települések erejét növelhetik.

A minőségi szőlő- és bortermelés érdekében egy, a Mádi Kör által példásan megalkotott eredetvédelmi szabályozáshoz hasonló, az **egész borvidékre érvényes szabályzat megalkotása lenne célravezető**. Így a tokaji névre csak az a bor lenne érdemes, amelynek előállítása során a szabályzatban foglaltak betartásra kerülnek. Egy ilyen jellegű szabályozással többek között az is elkerülhető, hogy a borvidékre jellemző szőlőtípusoktól eltérő, idegen fajták kerüljenek telepítésre.

További lehetőség az **egységes arculat kialakítása a boros palackok és címkék terén**. Néhány évvel ezelőtt már elindult egy kezdeményezés arra vonatkozóan, hogy a borvidék települései az azonos fajtájú borokat azonos típusú üvegben forgalmazzák, ám ez végül nem valósult meg. Egy hasonló kezdeményezéssel érdemes újból próbálkozni, az egységes arculati elemek (palack, pohár, logó, címke) erősítik a térség településeit.

A Tokaj-Hegyaljai települések közül kiemelt kapcsolatot kell létesíteni a járásközponttal, a szomszédos **Szerencssel**, mivel a közép fokú ellátások (középfokú iskola, egészségügyi szakrendelés stb.) egyaránt a szomszédos városban találhatóak meg. A kapcsolat további erősítése, megszilárdítása éppen ezért kiemelkedő jelentőségű, hogy a mádi lakosok számára a közép fokú ellátások is biztosítva legyenek.

4.2.2.6. Minőségi élettér kialakítása

A lakókörnyezet minőségi fejlesztése

A lakókörnyezet fejlesztése infrastrukturális szinten, illetve a közterületeken egyaránt szükséges. Az infrastrukturális fejlesztések széles körű intézkedéseket foglalnak magukba. A **közlekedéshálózat fejlesztése** minőségi illetve hálózati szintű fejlesztéseket jelent. A közlekedéshálózat minőségi fejlesztése során az utak és a járdák állapotának javítását, a buszmegállók felújítását, tetővel való ellátását kell megoldani. A közlekedéshálózat hálózati szintű fejlesztése a környező úthálózat hierarchikus fejlesztését, befogadóképességét foglalja magába. Mád esetében a 37. sz. Felsőzsolca-Sátoraljaújhely főút 2x2 nyomúsításának megvalósulása jelent lehetőséget a falu számára.

A közműhálózat fejlesztése során a két legfontosabb feladat a **vízvezeték-hálózat korszerűsítése** és a **szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatlakozások arányának növelése**. A település vízvezeték-hálózata igen rossz állapotban van jelenleg, ami egyrészt a víz minőségét, másrészt a vízszolgáltatás gördülékenységét is befolyásolja. A hálózat korszerűsítése és felújítása így egy fontos jövőbeli feladat. A szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatlakozások aránya jelenleg 77,5%-os, a faluban található lakásoknak tehát közel egy negyede nincs még rácsatlakozva. Ezen állapotok felszámolása, a lakosok rácsatlakozásra való ösztönzése halaszthatatlan, mivel a szikkasztott szennyvizek a talajt, a felszín alatti és a felszíni vizeket is szennyezik.

A lakókörnyezet minőségi fejlesztéséhez az előzőekben leírtak mellett számos további intézkedés is hozzájárulhat. A **közterületek minőségi fejlesztése** többek között az utak menti árkok karbantartását, közterületi utcabútorok gondozását, ápolását, a patakmedrek gondozását jelenti. Ennek során célszerű egységes települési arculat kialakítása (utcabútorok, buszmegállók, zöldterületek), amely egyben marketing elemként is működik. A patakmedrek néhány éve rekonstrukción estek át, belterületi szakaszaiknak nagy része burkolatot kapott, környezetük rendezésre került. A **patakmedrek folyamatos gondozása**, karbantartott, rendezett megjelenése a jövőben is fontos a rendezett településkép megőrzése érdekében.

A lakókörnyezet minőségéhez nagyban hozzájárul a közterületi zöldfelületek állapota, az alkalmazott növényfajok. Egy **minőségi zöldfelületi rendszer** ismérvei a folyamatosan gondozottság, a növényállomány tekintetében az egységesség, és az adott tájegység területén honos fajok alkalmazása. A gondozott településképhez nagyban hozzájárul a zöldfelületek állapota: a nyírt gyepek, a folyamatosan metszett sövények és fák, az évszaknak megfelelően telepített, folyamatosan

öntözött növényállomány. A növényanyag megválasztásnál mindig igyekezni kell a tájegységre jellemző és honos fajok telepítésére, kerülni kell az adventív, idegenhonos növényeket.

Fiatalok helyben tartása

Mádon jelentős problémát jelent a folyamatosan csökkenő lakosságszám, az elvándorlás mértékének növekedése, aminek egyik fő oka a munkalehetségek hiánya. E témával a 4.2.2.3. *Több lábon álló gazdaság* c. fejezet foglalkozik bővebben.

Mádon az építési telkek vételára igen magas, ami jelentősen megnehezíti a letelepedni, építkezni vágyók dolgát. Az ingatlanárak megemelkedésének egyik oka Mád népszerűsége, amelynek következtében a telekárak fokozatosan felértékelődnek. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok megfordítása érdekében **telket kell biztosítani a fiatalok számára**, vagy letelepedési, **családalapítási támogatással** kell őket segíteni.

Az elvándorlásnak további oka az is, hogy a lakosság egy része, főleg a fiatalok, elvesztették a lakóhelyükhöz való kötődésüket, nincsen szoros kapcsolatuk a szülőfalujukkal. A helyi identitástudat erősítésének egyik eszköze a **helyi hagyományok, szokások felélesztése**, az ezekhez kapcsolódó közösségi programok, rendezvények. (A korábbiakban már említett helytörténeti kiállítás helyszínén ún. Hagyományörző Estek kerülhetnek megrendezésre, ahol a borászat mellett további ősi mesterségek, helyi hagyományok felélesztésére és kipróbálására nyílik lehetőség.)

A helyhez való kötődés erősíthető továbbá **közösségi terek létrehozásával**. E helyszínek kiváló találkozási pontok, kapcsolatépítésre, közösség-formálásra nagyszerűen alkalmasak. Ha a kialakításukban a lakosok maguk is részt vesznek (pl. fából faragott bútorok készítése, növénytelepítés), még inkább magukénak érzik ezen tereket.

Alapfokú ellátás biztosítása

Mád az **alapfokú ellátás, szolgáltatások** terén kedvező helyzetben van, hiszen az alapfokú oktatási, egészségügyi intézmények, posta, rendőrségi körzeti megbízott, tűzoltóság egyaránt megtalálhatók a településen. Ezen szolgáltatások fontosak a településen élők, valamint a bekötözők számára, a minőségi lakókörnyezet feltételei, így ezek a településnek vonzerejét növelik. Az **ellátás fenntartása** - szükség esetén fejlesztése - a jövőben is fontos feladat.

Kulturális és szabadidő programok

A település egy nemrégiben felújított, nagy befogadóképességű művelődési házzal rendelkezik. A művelődési házban működő IKSZT - Integrált Közösségi Szolgáltató Tér - munkatársai szervezik a település kulturális alkalmait. A helyi lakosság változatos igényeit kielégítő **kulturális programok** (mint például kiállítások, felolvasó estek, színi előadások) számára a **művelődési ház kiváló helyszínt biztosít**.

A településen jelenleg hiány van a **családi programokból** is, amelyeknek célközönségét főként a helyi kisgyermekes családok alkotják. Falunap, családi sport nap, majális **szervezésével**, a család minden tagjának, fiataloknak és időseknek egyaránt programot biztosító rendezvények összehozzák a falubelieket, erősítik a kapcsolatot az ősi mádi lakosok és a beköltözők között is.

Mád sportélete jelenleg a labdarúgásra korlátozódik. A foci pályákon kívül a település jelenleg mindössze egy kisebb tornaszobával rendelkezik, az általános iskolás gyerekek is ide járnak torna órára. A jövőben javasolt **az általános iskola tornateremmel való bővítése**, amely számos lehetőséget jelent a közösségi sportok kedvelőinek: csoportos edzések (aerobik, jóga), labdajátékok (például kosárlabda, röplabda) is folytathatók a csarnokban. Az infrastrukturális keretek biztosítása mellett fontos a szervezeti háttér megteremtése is, mely **egy aktív, lelkes egyesületen keresztül valósulhat meg**.

4.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Mád területén három településrész került lehatárolásra:

1. Belterület
2. Szőlőterületek
3. Külterület

A fejlesztési célok többsége a település egész területét érinti. Ilyenek leginkább az általános célok, amelyek mindenhol érvényesítendőek, illetve a területhez ténylegesen nem köthető fejlesztések. A célok egy része az egyes településrészekben fejtik ki leginkább hatásukat.

Az alábbi mátrixban összesítve mutatjuk be a településfejlesztési koncepció célrendszere és a településre, településrészekre vonatkozó fejlesztések közötti kapcsolatokat.

CÉLOK	MÁD	TELEPÜLÉSRESZEK		
		Belterület	Szőlőterületek	Külterület
4.2.2.1. Szőlő- és borkultúra fenntartása				
Szőlőművelés fenntartása			X	
Minőségi termelés		X	X	
Tokaj-Hegyalja zászlós bora: a Furmint		X	X	
Borturisztikai szolgáltatások		X	X	
4.2.2.2. Turizmus fejlesztése				
Borturizmus		X	X	
Turisztikai sokszínűség	X			
A Szilvás-fürdő revitalizációja				X
4.2.2.3. Több lábon álló gazdaság				
Szőlő-bor-helyi termék		X	X	
Bányászat			X	X
A meglévő kis- és középvállalkozások támogatása		X		
Új munkalehetőségek teremtése	X			
4.2.2.4. Épített és természeti környezet védelme				
Településképp védelme		X		
Építészeti örökség védelme és bemutatása (településma)		X		
Természeti értékek védelme és bemutatása			X	X
Környezettudatos szemléletformálás	X			
4.2.2.5. Kapcsolatok erősítése, társadalmi kohézió				
Tájékoztatás, információ-áramlás	X			
Belső kapcsolatok erősítése	X			
Külső kapcsolatok erősítése	X			
4.2.2.6. Minőségi élettér kialakítása				
A lakókörnyezet minőségi fejlesztése		X		
Fiatalok helyben tartása		X		
Alapfokú ellátás biztosítása		X		
Kulturális és szabadidős programok		X		X

4.3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ**4.3.1. Társadalmi, gazdasági és környezeti adatok**

A társadalmi, gazdasági és környezeti adatok korábban meghatározásra kerültek a Megalapozó vizsgálat dokumentációjában. Az egyes kiinduló adatokat az alábbi fejezetek tartalmazzák:

- Társadalmi adatok 3. fejezet - A település társadalma
- Közszolgáltatások 3.4. fejezet - Humán közszolgáltatások
6. fejezet - Településüzemeltetési szolgáltatások

- Gazdaság
 - Környezeti adatok
- 11. fejezet - Közművesítés
 - 4. fejezet - A település gazdasága
 - 8. fejezet - Zöldfelületi rendszer vizsgálata
 - 9. fejezet - Az épített környezet vizsgálata
 - 11. fejezet - Közművesítés

4.3.2. Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére

Mád esetében a műszaki infrastruktúra legfőbb elemei az alábbiak szerint alakulnak:

Közlekedés

Mád közlekedési kapcsolatok szempontjából kedvező helyzetben van: áthalad a településen a 39. sz. Encs-Mád főút, amely közvetlen összeköttetést biztosít a 37. sz. Felsőzsolca-Sátoraljaújhely főúttal. További közlekedési kapcsolat a településen áthaladó Szerencs-Abaújszántó(-Hidasnémeti) vasútvonal. A tágabb közlekedési kapcsolatok a 37. sz. főút négy nyomúsításával fejleszthetők, a belső úthálózat jelenleg is kielégíti a helyi igényeket.

Közmű

Mád lakásállományának 77,5%-a számára biztosított jelenleg a teljes közművesítettség. A közmű infrastruktúra hálózat legfontosabb eleme a nagyközép-nyomású földgáz szállítóvezeték. A közmű infrastruktúra kapcsán a legfontosabb feladatok a szennyvíz-csatorna hálózatra való rácsatlakozások arányának 100%-ra emelése, valamint a vízvezeték-hálózat felújítása.

4.3.3. Örökségi értékek, javaslatok az örökség védelmére

Mád több évszázados múltra visszatekintő település, ahol az építészeti értékek kiemelkedően magas arányban maradtak fenn az ősi településmag területén. Az épített környezet értékei a településközpontban megjelenő hagyományos településszerkezet, a műemléki oltalom alatt álló objektumok és a további építészeti értéket képviselő, hagyományos építészeti stílusjegyeket magukon viselő épületek.

A településen tizenkét országos műemléki védelem alatt álló építmény áll. A település számos további építészeti értékkel rendelkezik, amelyek helyi értékvédelmi rendelet híján nem állnak védelem alatt. Egy ilyen rendelet megalkotásával a település vezetése az épített értékek védelmét, azok fennmaradását tudja biztosítani.

4.4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

4.4.1. A megvalósítást szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A településfejlesztési koncepcióban szereplő elgondolások megvalósítása érdekében a meglévő intézményrendszer koncepcionális célokkal való összehangolására van szükség. Mád Község Önkormányzata által fenntartott illetve működtetett intézmények az alábbiak:

Oktatási intézmények

- Mádi Napközi Otthonos Óvoda és Bölcsőde

Közművelődési intézmények:

- Művelődési Ház

Egészségügyi intézmények:

- Házi orvosi Szolgálat
- Fogorvos
- Védőnői Szolgálat
- Anya-gyermekvédelmi tanácsadó

Szociális intézmények:

- Szállást Biztosító Idősek Klubja

4.4.2. Javaslat a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A településfejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósulásának folyamatos nyomon követése, felülvizsgálata elsősorban a község érdeke. A monitoring célja felhívni a döntéshozók és a megvalósításért felelős szervezetek figyelmét a céloktól való esetleges eltérésre és összegezni az elvégzett feladatokat. Figyelni kell arra, hogy a célkitűzések elérése érdekében tett lépések a megfelelő időben történjenek, a megfelelő eszközökkel. A monitoring számos komplex feladatot foglal magában, az adatgyűjtéstől a koncepció esetleges szükséges módosításáig.

- **Évenkénti rendszerességgel** meg kell vizsgálni, hogy milyen lépések történtek a koncepció célkitűzésinek elérésére. Eltérés esetén be kell avatkozni, a kívánt cél elérése érdekében módosítani kell a meghatározott intézkedéseket.
- A fejlesztési koncepció felülvizsgálata, **aktualizálása tízévenként** szükséges, az elkészült felmérések, legfrissebb statisztikai adatok, egyéb új információk ismerete, illetve a koncepció megvalósulási folyamataiból levonható következtetések alapján.
- Figyelemmel kell kísérni a **külső környezet változásait**, amellyel szükség esetén összhangba kell hozni a célkitűzéseket, illetve azok megvalósulási eszközeit.
- Ki kell értékelni a már **végrehajtott feladatok eredményeit**, különös tekintettel a pályázati úton megvalósított fejlesztések pénzügyi és fizikai megvalósulására.

A településfejlesztési feladatok teljesítéséről a közmeghallgatáson a polgármester évente **beszámolót** tart a község polgárainak. A **közvélemény folyamatos tájékoztatása** a helyi sajtón keresztül, illetve a helyben szokásos módon, a községi honlapon és a hirdetőtáblákon elhelyezett közlemények útján valósulhat meg.

A koncepció összeállításában

Tatárka József, Mád község polgármestere,
Novák András, Mád község jegyzője,
a mádi lakossági fórum résztvevői,

valamint a Völgyzugoly Műhely Kft. (2083 Solymár, Bimbó u. 20.) munkatársai vettek részt:
Ferik Tünde, Bérczi Szabolcs, Ronyecz Zsófia.